

Nota informativă la proiectul bugetului raional pentru anul 2024

Proiectul bugetului raional a fost elaborat în conformitate cu prevederile Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar – fiscale nr. 181/2014, Legii privind finanțele publice locale nr.397/2003, și altor acte normative care reglementează aspectele bugetar – fiscale.

La baza proiectului de buget, au stat prioritățile de politici care derivă din Strategia de dezvoltare integrată a raionului Ialoveni, precum și particularitățile specifice cuprinse în circulara privind elaborarea proiectelor bugetelor locale pentru anii 2024 și a estimărilor pentru anii 2025 - 2026. Proiectul de buget cuprinde indicatorii realizați în ultimii doi ani bugetari, rezultatele estimate pentru anul bugetar curent, propunerile de buget pentru anul viitor și estimările pentru doi ani ulteriori.

În aceste condiții, în proiectul bugetului raional pe anul 2024, un accent deosebit este pus pe corelarea strânsă a cadrului de cheltuieli cu cadrul de resurse disponibile, prin sporirea eficacității și eficienței cheltuielilor publice, priorității programelor de cheltuieli și direcționării resurselor disponibile la programe de importanță vitală, fără a admite crearea de blocaje financiare în sistemul bugetar al raionului.

Obiectivul bugetului raional pe anul 2024 constă în asigurarea necesităților de finanțare ale bugetului la nivel acceptabil de resurse locale, în condițiile limitării riscurilor implicate, totodată, creând condiții pentru buna activitate a instituțiilor publice și realizarea activităților planificate, asigurând finanțarea ritmică și menținând echilibrul bugetar.

Proiectul bugetului pe anul 2024, este estimat la venituri în sumă de **305 277,7 mii lei** și la cheltuieli în sumă de **303 944,5 mii lei**, cu un sold bugetar de **1 333,2 mii lei**.

Sinteza indicatorilor principali ai bugetului: venituri, cheltuieli, soldul bugetului și sursele de finanțare – sunt reflectate în *Anexa nr.1* la proiectul Deciziei cu privire la aprobarea bugetului.

La elaborarea proiectului de buget s-a ținut cont de necesitatea asigurării unui echilibru bugetar, prin încadrarea cadrului de cheltuieli cu cadrul de resurse disponibile.

1.Estimările bugetului raional

1.1 Veniturile bugetului raional

În bugetul raional pentru anul 2024 se preconizează acumularea veniturilor în sumă de **305 277,7 mii lei**, fiind în creștere, comparativ cu suma preconizată pentru anul 2023, cu 2.5 %.

În suma totală a veniturilor bugetului sunt integrate veniturile obținute din impozite și taxe, veniturile colectate ca urmare, a prestării serviciilor cu plată și transferurile de la bugetul de stat.

În structura veniturilor prognozate pentru anul 2024, partea preponderentă de 95.4 % sau de **291 432,6 mii lei**, o dețin transferurile de la bugetul de stat către bugetele locale, cu o creștere față de anul 2023 de 1.7%, sau cu 5 130,7 mii lei.

Veniturile generale:

➤ *Defalcările, conform cotelor procentuale, de la impozitele și taxele de stat -* însumează 12 400 mii lei.

Impozitul pe venit de la persoanele fizice (IVPF)

La estimarea impozitului pe venit s-au aplicat cotele unice de defalcare, stabilite pentru persoanele fizice, în conformitate cu prevederile actuale de politica fiscală.

La repartizarea *IVPF* s-a utilizat cota specifică de defalcare de 25% din volumul total

colectat pe teritoriul orașului reședință de raion, reieșind din încasările estimate pentru anul bugetar în curs, înmulțite cu creșterea prognozată a fondului de retribuire a muncii pe republică, în termeni nominali pe anul respectiv, de 110.3%. Ponderea în suma totală a veniturilor prognozate constituie 4%.

Partea preponderentă din totalul veniturilor bugetului revine *transferurilor de la bugetul de stat*, la nivel de 95.5%.

➤ *Transferurile primite între bugetul de stat și bugetele locale de nivelul II* constituie **291 432,6 mii lei**.

Poziția dominantă în structura transferurilor primite de la bugetul de stat este ocupată de *transferurile curente primite cu destinație specială pentru învățământ* – **249 251,8 mii lei**, urmată de *transferurile curente primite cu destinație generală* – **21 993,0 mii lei**, *transferuri curente pentru infrastructura drumurilor* – **14 376,6 mii lei**, *transferurile curente primite cu destinație specială pentru asistența socială* – **2 457,4 mii lei**, și *transferurile pentru școli sportive* – **3 353,8 mii lei**.

Veniturile colectate constituie 0,5 la sută din totalul veniturilor estimate pentru anul 2024 sau **1 445,1 mii lei** din care:

- 1 295,1 mii lei - încasări de la prestarea serviciilor cu plată și plata pentru locațiunea bunurilor patrimoniului public;
- 150,0 mii lei - taxa de la cumpărarea valutei străine de către persoanele fizice în casele de schimb valutar.

1.2. Cheltuielile bugetului raional

Cheltuielile bugetului s-au estimat strict în limita volumului de resurse disponibile, având la bază obiectivele politicii în domeniul cheltuielilor publice, și constituie **303 944,50 mii lei**.

Cheltuielile (cu excepția celor efectuate din contul transferurilor) s-au planificat în dependență directă de suma veniturilor obținute și constituie 13 845,1 mii lei din totalul cheltuielilor bugetului raional.

La estimarea cheltuielilor aferente proiectului de buget pe anul 2024 și estimărilor pe anii 2025-2026, instituțiile - beneficiarii de alocații s-au condus de:

- actele normative și legislative, strategiile și programele care reglementează activitatea ramurilor (domeniilor) respective;
- angajamentele de cheltuieli asumate în anii precedenți cu impact financiar asupra anilor planificați (rambursarea împrumuturilor recreditate);
- volumul veniturilor colectate de instituțiile bugetare.

„Cheltuielile de personal”

Pentru anul 2024 cheltuielile de personal s-au planificat reieșind din necesitatea acoperirii personalului efectiv încadrat. La estimarea cheltuielilor menționate s-a ținut cont de măsurile de politică salarială aplicabilă pentru anul 2023, inclusiv estimarea costului sporului lunar în valoare fixă, stabilit conform prevederilor Legii nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar.

Cheltuielile în cadrul grupelor funcționale principale

„**Servicii de Stat cu Destinație Generală**” - pentru activitatea autorităților executive au fost preconizate **14 234,50 mii lei**, inclusiv, pentru cheltuieli de personal, finanțarea cheltuielilor privind datoria publică locală, rambursarea împrumuturilor aferente anului 2024, lucrări de reparații curentă de strictă necesitate pentru imobilele din patrimoniul Consiliului raional, pentru

materiale și piese de schimb, bunuri de natura pieselor de inventar, finanțarea unor contribuții de cotizații ce decurg din obligațiile față de alte organisme la care Consiliul raional este membru.

La estimarea cheltuielilor pentru serviciile de stat cu destinație generală au fost incluse alocații pentru:

- „*Exercitarea guvernării*” – 6 312,40 mii lei;

- „*Serviciile de suport pentru exercitarea guvernării*” - 3 265,10 mii lei;

- „*Gestionarea fondurilor de rezervă și de intervenție*” – 2 000 mii lei.

„Apărarea Națională”

Pentru activitatea administrativ – militară și recrutarea tinerilor în Armata Națională s-au preconizat cheltuieli în sumă de **209,0 mii lei**.

„Servicii în domeniul Economiei”

Această grupă include cheltuieli estimate pentru dezvoltarea agriculturii, transporturilor și susținerea activității antreprenoriale din domeniul comerțului cu produse și servicii în sumă de **16 867,30 mii lei**. Cheltuielile preconizate pentru dezvoltarea drumurilor constituie **14 376,60 mii lei**.

„Gospodăria de Locuințe și Gospodăria Comunală” - pentru serviciile de întreținere și amenajare a spațiilor verzi adiacente clădirii Consiliului raional Ialoveni s-au estimat cheltuieli în sumă de **314,0 mii lei**.

„Ocrotirea Sănătății”

Pentru susținerea programelor naționale și speciale în domeniul *ocrotirii sănătății* au fost preconizate cheltuieli în sumă de **50 mii lei**.

„Cultură, sport, tineret, și odihnă”

Pentru anul 2024, în bugetul raional pentru susținerea și dezvoltarea ramurii date au fost estimate cheltuieli în sumă de **14 653,80 mii lei**.

La nivel de subprogram, cheltuielile estimate pentru anul 2024 au fost îndreptate pentru:
Subprogramul 8502 - Dezvoltarea culturii

Cheltuielile prevăzute pentru activitatea *caselor de cultură și pentru serviciile de bibliotecă* constituie 6 589,0 mii lei.

Subprogramul 8503 - Potejarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural

Cheltuielile preconizate pentru serviciile muzeistice constituie 1 655,0 mii lei.

Subprogramul 8504 - Susținerea culturii scrise

Pentru subvenționarea edițiilor periodice pentru anul 2024 au fost preconizate 50,0 mii lei.

Subprogramul 8602- Sport

Pentru întreținerea școlii sportive au fost planificate alocații de la bugetul de stat în sumă de 3 353,8 mii lei.

Pentru activitățile sportive au fost planificate cheltuieli în sumă de 1 150 mii lei. S-au prevăzut inclusiv și cheltuieli pentru Proiectul *Construcția Stadionului raional*.

Subprogramul 8603- Tineret

Cheltuielile planificate pentru dezvoltarea și promovarea activității de tineret constituie 640,0 mii lei.

„Învățământ”

Cheltuielile aferente anului 2024 pentru ramura *învățământ* constituie **255 008,50 mii lei**, inclusiv, 249 251,8 mii lei - *transferuri cu destinație specială de la bugetul de stat pentru acoperirea cheltuielilor din învățământ*.

La planificarea bugetului s-a ținut cont de prevederile Hotărârii Guvernului cu privire la

finanțarea în bază de cost standard per elev nr.868/2014, Hotărârii Guvernului pentru acordarea compensațiilor bănești anuale personalului didactic din instituțiile de învățământ general nr.969/2018, în valoare de 4000 lei.

La situația din 30 septembrie 2023, rețeaua instituțiilor de învățământ primar și secundar general includea 34 instituții de învățământ, dintre care: 15 licee, 15 gimnazii, 2 școli primare, 1 școală primară-grădiniță și 1 Centru de creație, cu un număr de 10393 elevi.

Volumul alocațiilor pentru fiecare școală se determină reieșind din normativul valoric pentru un „**elev ponderat**” de 19 020,0 lei, normativul valoric pentru o instituție de 1 022.594,0 lei cu aplicarea coeficientului 0,95.

Transferul cu destinație specială pentru finanțarea învățământului special - Unitatea de Educație Incluzivă - consituie 2 761,90 mii lei.

Totodată, pentru acordarea **dejunurilor calde** elevilor claselor I-IV, au fost prognozate cheltuieli în sumă de 11 864,60 mii lei. La estimarea cheltuielilor s-a luat în calcul numărul elevilor la situația din 01 octombrie 2023, 171 zile și norma de alimentație de 16,5 lei/zi pentru anul 2024.

Întru asigurarea activității procesului educațional, la estimarea bugetului pe anul 2024 pentru învățământ au fost incluse cheltuieli:

- 1686,5 mii lei, pentru întreținerea transportului școlar (6 unități de transport)
- 1 539,70 mii lei, pentru întreținerea *Serviciului de Asistență Psihopedagogică* pentru 10 unități de personal;
- 1 695,90 mii lei, pentru întreținerea Centrului de Creație Ialoveni;
- 1 772,50 mii lei, pentru organizarea Odihnei de vară a copiilor și adolescenților;
- 49,6 mii lei, pentru organizarea și desfășurarea Olimpiadelor raionale;
- 240,6 mii lei, pentru desfășurarea examenelor de absolvire BAC.

„ Protecția Socială ”

Având în vedere că, reforma sistemului de asistență socială, prevede preluarea competențelor APL de nivelul II în domeniul asistenței sociale, această acțiune a dus și la diminuarea transferurilor cu destinație generală.

Pentru ramura dată au fost estimate cheltuieli în sumă totală de **2 607,4 mii lei**, inclusiv, 2 457,4 mii lei - alocații din contul transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat, pentru acordarea compensațiilor și indemnizațiilor unice cadrelor didactice tinere încadrate în instituțiile de învățământ în primii 3 ani după absolvire, și compensarea lunară a cheltuielilor pentru închirierea spațiului locativ, consumul de energie termică și electrică pentru 38 beneficiari.

Informăm publicul despre faptul că Consiliul raional Ialoveni, anterior plasării proiectului pe [pagina web: il.md](http://il.md) a efectuat consultări publice cu entitățile publice: școli, gimnazii, licee, la data de 09 noiembrie 2023 și cu serviciile descentralizate la data de 14 noiembrie 2023, cu privire la divergențele la proiectul bugetului raional pentru anul 2023.

Ulterior, bugetul raional pentru anul 2024 va fi adus la cunoștința autorității deliberative raionale și corelat cu Legea bugetului de stat pentru anul 2024 în contextul Legii cu privire la finanțele publice locale nr. 397/2003 și Legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar nr.270/2018.